

**Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi maan ulkomaankaupan
ja taloudellisen kasvun turvaamisesta annetun lain 3 a §:n muutta-
misesta**

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi maan ulkomaankaupan ja taloudellisen kasvun turvaamisesta annetun lain 3 a §:ää siten, että vientivalvonnan alaisten tuotteiden kauttakuljetus säädetään luvanvaraiseksi.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

PERUSTELUT

1. Nykytila ja ehdotetut muutokset

Maan ulkomaankaupan ja taloudellisen kasvun turvaamisesta annetun lain 3 a §:n (506/92) nojalla säännellään COCOM-järjestelyn piiriin kuuluvien kaksoiskäyttötuotteiden vientivalvontaa. COCOMin (Coordinating Committee on Multilateral Export Controls; monenvälinen vientivalvonnan koordinoitukomitea) tarkoituksena on estää sotilaalliseen käyttöön soveltuvan huipputeknologian kulkeutuminen COCOM-maiden kannalta ei-toivottaviin maihin. COCOMin jäsenmaita ovat Pohjois-Atlantin liiton jäsenmaat (NATO-maat) Islantia lukuun ottamatta sekä Australia ja Japani.

Suomi ei ole COCOMin jäsen, mutta muiden puolueettomien maiden tavoin COCOMin asettamat rajoitukset on pyritty ottamaan huomioon kansallisessa lainsäädännössä. Tämän vuoksi lisättiin maan ulkomaankaupan ja taloudellisen kasvun turvaamisesta annettuun lakiin vuonna 1991 säännös, jonka tarkoituksena on ollut turvata kotimaisen korkean teknologian teollisuuden toimintaedellytykset. Suomes-

sa on usein COCOM-maista tuotteita tai näistä maista saadun tietotaidon perusteella valmistettuja komponentteja. Tällaisten komponenttien ja laitteiden sekä niihin liittyvien palvelujen saaminen Suomeen edellyttää, että tuotteen viejää voi vakuuttautua siitä, ettei tuote tai siihen liittyvä palvelu päädy vientirajoitusten kohteena olevaan maahan. Suomi onkin tähän mennessä saanut COCOM-maiden osalta parhaan mahdollisen kohtelun.

Voimassa oleva lainsäädäntö ei anna viranomaisille mahdollisuutta valvoa COCOMin niin kutsutun teollisuuslistan piiriin kuuluvien tavaroiden ja palvelujen kauttakuljetusta. Nykyisen lainsäädännön puitteissa on näin ollen mahdollista, että kaksoiskäyttötuotteita kulkeutuu Suomen kautta COCOM-maiden kannalta ei-toivottaviin maihin. Jotta tämänkaltaisen toiminta voitaisiin estää, tulisi viranomaisille säätää mahdollisuus kaksoiskäyttötuotteiden kauttakuljetuksen valvontaan.

Kauttakuljetuksen säätämistä luvanvaraiseksi puoltavat myös valmisteilla olevat hallinnolliset muutokset. Kaksoiskäyttötuotteiden vientivalvonnan hallinnoinnista vastaavat nykyisin

kauppa- ja teollisuusministeriön lisäksi ulkoasiainministeriö ja puolustusministeriö. Nykyistä järjestelyä on tarkoitus selkeyttää ja yksinkertaistaa siten, että kemiallisten ja biologisten tuotteiden vientivalvontajärjestelyn (AG; Australia Group) piiriin kuuluvien tuotteiden ja ohjusteknologian valvontajärjestelyn (MTCR; Missile Technology Control Regime) piiriin kuuluvien kaksoiskäyttötuotteiden vientivalvonnan hallinnointi siirretään puolustusministeriöstä kauppa- ja teollisuusministeriöön. Puolustusministeriöön jäisi varsinaisten puolustustarvikkeiden vientivalvonnan lupahallinto. Uudistus on tarkoitus toteuttaa vuoden 1994 alkupuolella.

Suomi on vuonna 1991 liittynyt jäseneksi molempiin edellä mainittuihin järjestelyihin. MTCR- ja AG-järjestelyn jäsenmaita ovat Euroopan unionin ja Euroopan vapaakauppaliiton jäsenmaat (EU- ja EFTA-maat) Islantia lukuun ottamatta sekä Australia, Japani, Kanada, Uusi Seelanti ja Yhdysvallat. Sekä AG-että MTCR-järjestelyssä edellytetään, että jäsenmaat valvovat myös järjestelyn piiriin kuuluvien tuotteiden kauttakuljetusta. Suomessa tästä on säädetty puolustustarvikkeiden maastaviennistä ja kauttakuljetuksesta annetun lain (242/90) 2 §:ssä. Vientivalvonnan hallinnollisen muutoksen myötä kaikkien AG-järjestelyn piiriin kuuluvien tuotteiden ja MTCR-järjestelyn piiriin kuuluvien kaksoiskäyttötuotteiden vientivalvonta perustuisi maan ulkomaankaupan ja taloudellisen kasvun turvaamisesta annettuun lakiin. Niiden kauttakuljetuksen valvonta ei vastaisuudessa olisi mahdollista ilman nyt ehdotettua lainmuutosta.

Edellä olevan vuoksi ehdotetaan, että maan ulkomaankaupan ja taloudellisen kasvun turvaamisesta annetun lain 3 a §:ää muutetaan siten, että säännös mahdollistaa kaksoiskäyttötuotteiden kauttakuljetuksen vientivalvonnan.

Lainmuutoksella laajennettaisiin COCOMin piiriin kuuluvien tuotteiden osalta niitä perusteita, joiden nojalla ulkomaankauppaa voidaan rajoittaa.

2. Kansainvälinen vertailu

Kaksoiskäyttötuotteiden kauttakuljetus on säädetty luvanvaraiseksi pääosin kaikissa MTCR- ja AG-järjestelyihin kuuluvissa maissa.

Euroopan unionissa ei toistaistaiseksi ole yhtenäistä vientivalvontajärjestelmää. Tätä

koskevan lainsäädännön valmistelu on kuitenkin edennyt jo pitkälle ja tarkoituksena on, että myös kauttakuljetus tulee luvanvaraiseksi.

3. Esityksen vaikutukset

Lainmuutos mahdollistaa kaksoiskäyttötuotteiden lupahallinnon keskittämisen kauppa- ja teollisuusministeriöön. Tämä lisäisi jonkin verran vientilicensiointiin tarvittavaa työ määrää. Lisääntyvät tehtävät voidaan kuitenkin hoitaa nykyisiä henkilöstövoimavaroja uudelleenkohdentamalla.

Esityksellä ei ole huomattavia taloudellisia vaikutuksia.

4. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu virkatyönä kauppa- ja teollisuusministeriössä. Valmistelun yhteydessä on kuultu vientivalvontaneuvottelukuntaa, jossa ovat edustettuina ulkoasiainministeriö, kauppa- ja teollisuusministeriö, sisäasiainministeriö, puolustusministeriö, tullihallitus, suojelupoliisi ja Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto.

Vientivalvonnan lupahallinnon keskittämistä esityksessä mainitulla tavalla on esittänyt vuonna 1992 loppuraporttinsa ulkoasiainministeriölle luovuttanut vientivalvontatyöryhmä. Työryhmässä ovat olleet edustettuina edellä mainitut viranomaiset. Loppuraportista saaduissa lausunnoissa on puollettu työryhmän esitystä.

5. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

6. Säättämisjärjestys

Kauttakulun valvonnan sisällyttäminen maan ulkomaankaupan ja taloudellisen kasvun turvaamisesta annettuun lakiin laajentaa jonkin verran valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä säädettyä järjestyksessä annetun lain soveltamisalaa. Kyseessä on kuitenkin vain vähäinen täydennys lakiin, eikä kauttakulun sisällyttäminen valvonnan piiriin ole ristiriidassa lain yleisen tarkoi-

tuksen kanssa. Eduskunnan perustuslakivaliokunta on muun muassa vuoden 1985 valtiopäivillä antamassaan lausunnossa (PeVL 14/1985 vp) todennut, että edelläkuvatunlaisissa tilanteissa lainmuutosta ei tarvitse käsitellä valtiopäiväjärjestyksen 67 §:ssä säädettyssä järjestyksessä.

Edellä olevan vuoksi ehdotetaan, että lakiehdotus käsiteltäisiin valtiopäiväjärjestyksen 66 §:ssä säädettyssä järjestyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

maan ulkomaankaupan ja taloudellisen kasvun turvaamisesta annetun lain 3 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan maan ulkomaankaupan ja taloudellisen kasvun turvaamisesta 15 päivänä helmikuuta 1974 annetun lain (157/74) 3 a §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on 12 päivänä kesäkuuta 1992 annetussa laissa (506/92), seuraavasti:

3 a §

Asetuksella voidaan tavaroiden tai niiden valmistuksessa ja käytössä tarvittavien palvelujen vientiä samoin kuin niiden kuljetusta Suomen alueen kautta kolmanteen maahan (kautakuljetus) rajoittaa:

1) ulkomailta peräisin olevien tavaroiden, palvelujen ja teollisuuden toiminnalle välttä-

mättömien raaka-aineiden ja puolivalmisteiden saatavuuden varmistamiseksi; tai

2) kun tavara tai palvelu on tuotu Suomeen jälleenvientirajoituksin tai -kieltoin.

— — — — —

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 199 .

Helsingissä 31 päivänä tammikuuta 1994

Tasavallan Presidentti

MAUNO KOIVISTO

Ministeri Pertti Salolainen

Laki

maan ulkomaankaupan ja taloudellisen kasvun turvaamisesta annetun lain 3 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan maan ulkomaankaupan ja taloudellisen kasvun turvaamisesta 15 päivänä helmikuuta 1974 annetun lain (157/74) 3 a §:n 1 momentti, sellaisena kuin ne se on 12 päivänä kesäkuuta 1992 annetussa laissa (506/92), seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 a §

Asetuksella voidaan tavaroiden tai niiden valmistuksessa ja käytössä tarvittavien palvelujen vientiä rajoittaa:

1) ulkomailta peräisin olevien tavaroiden, palvelujen ja teollisuuden toiminnalle välttämättömien raaka-aineiden ja puolivalmisteiden saatavuuden varmistamiseksi; tai

2) kun tavara tai palvelu on tuotu Suomeen jälleenvienrajoituksin tai -kieltoin.

Asetuksella voidaan tavaroiden tai niiden valmistuksessa ja käytössä tarvittavien palvelujen vientiä *samoin kuin niiden kuljetusta Suomen alueen kautta kolmanteen maahan (kauttakuljetus)* rajoittaa:

1) ulkomailta peräisin olevien tavaroiden, palvelujen ja teollisuuden toiminnalle välttämättömien raaka-aineiden ja puolivalmisteiden saatavuuden varmistamiseksi; tai

2) kun tavara tai palvelu on tuotu Suomeen jälleenvientirajoituksin tai -kieltoin.

Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 199 .